

Archeologisch bureauonderzoek

**Uiverlaan, Maassluis
Gemeente Maassluis**

IDDS Archeologie rapport 2209

Colofon

Projectnummer	57501218
OM-nummer	4663116100
In opdracht van	Gemeente Maassluis
Auteurs	D. de León Subías, S. Moerman
Redactie	S. Moerman
Versie	1.4
Status	definitief

Autorisatie

S. Moerman	Senior KNA Prospector	28-01-2019
------------	-----------------------	------------

Goedkeuring

S.A.M. van Tilburg	Gemeente Maassluis	29-01-2019
--------------------	--------------------	------------

© IDDS Archeologie
Noordwijk, januari 2019
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

SAMENVATTING:

In opdracht van de gemeente Maassluis is in januari 2019 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Koningshoek in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek is de herinrichting van de openbaar groenterreinen die aan de voorkant van het gemeentehuis liggen. De geplande werkzaamheden bestaan daar uit het ophogen van het terrein. Conform het bestemmingsplan is hiervoor een archeologisch onderzoek noodzakelijk. De doelstelling van dit bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied drie archeologische niveaus voor kunnen komen. Het diepste niveau betreft het Laagpakket van Wormer, waarvan de top zich bevindt op ongeveer -3,9 m NAP. In dit niveau kunnen resten uit de IJzertijd worden verwacht. In het Hollandveen, tussen -3,60 en -3,90 m NAP, kunnen resten uit de IJzertijd en Romeinse tijd worden aangetroffen. Het hoogste archeologische niveau betreft het Laagpakket van Walcheren, waarvan de top ligt op ongeveer 0,70 m NAP. Hier kunnen middeleeuwse en Nieuwetijdse resten worden gevonden, met name van de tuin die op de historische kaarten weergegeven is en eventuele resten van gebouwen, vijvers, etc.

De gebieden ten zuidwesten van de Maasdijk, waaronder het plangebied, zijn in de 20^e eeuw opgehoogd. Oorspronkelijk bevond het maaiveld zich op ongeveer 0,7 m NAP, maar de huidige maaiveldhoogte van het plangebied is 4 m NAP. De genoemde niveaus bevinden zich dus vanaf 3 m onder het maaiveld en dieper.

Er wordt niet verwacht dat het aanbrengen van nog meer ophoogmateriaal er voor zal zorgen dat archeologische resten in de ondergrond meer verstoord worden dan dat ze mogelijk al zijn door het bestaande pakket ophoogmateriaal. Daarom adviseert IDDS Archeologie om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	5
1.3. Ligging van het plangebied.....	5
1.4. Werkwijze	6
2. GEOLOGIE, GEOMORFOLOGIE EN BODEM	8
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap.....	8
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem	8
3. ARCHEOLOGISCHE EN (BOUW)HISTORISCHE INFORMATIE.....	10
3.1. Korte geschiedenis van het gebied	10
3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	10
3.3. Historische situatie en mogelijke verstoringen	11
3.4. Huidig landgebruik	15
4. CONCLUSIE EN VERWACHTINGSMODEL	16
5. AANBEVELINGEN	17
LITERATUUR EN KAARTEN	18
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	19
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Locatiekaart	
4. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Uiverlaan / Koningshoek
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4663116100
<i>Plaats</i>	Maassluis
<i>Gemeente</i>	Maassluis
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Maassluis A5030, 5773, 5775
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten</i> Centrum Hoekpunten	75.996 / 438.198 N: 75.835 / 438.198 O: 76.104 / 438.195 Z: 75.860 / 438.163 W: 75.799 / 438.256
<i>Oppervlakte plangebied</i>	ca. 23.000 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Omgevingsvergunning
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: dhr. A.W.E. Wilbers Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: awilbers@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Maassluis Contactpersoon: dhr. J. van der Vliet Postbus 55 3140 AB Maassluis Tel: 14010 E-mail: j.van.der.vliet@maassluis.nl
<i>Adviseur namens de bevoegde overheid</i>	Vestigia Contactpersoon: dhr. R. van Heeringen Spoorstraat 5 3811 MN Amersfoort Tel: 033-277 9200 E-mail: r.vanheeringen@vestigia.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	IDDS Archeologie, Noordwijk
<i>Uitvoeringsperiode onderzoek</i>	Januari 2019

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van de gemeente Maassluis heeft IDDS Archeologie in januari 2019 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de Koningshoek in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek is de herinrichting van de openbaar groenterreinen die aan de voorkant van het gemeentehuis liggen. De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van ca. 23.000 m². De geplande werkzaamheden bestaan uit het ophogen van het terrein. De exacte hoogte van de ophoging is onbekend. Volgens het Bestemmingsplan voor de Koningshoek en omgeving ligt het plangebied in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 8. Voor het ophogen van deze gronden over een oppervlakte van meer dan 200 m² is een archeologisch onderzoek noodzakelijk (Artikel 15.4.1 en 15.4.2).

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Op basis van de resultaten van het onderzoek worden aanbevelingen gedaan over eventueel behoud of vervolgonderzoek.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0 (Centraal College van Deskundigen 2016) en de gemeentelijke eisen.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 4. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt op een openbaar groenterrein aan de voorkant van het gemeentehuis. Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 23.000 m² en een gemiddelde maaiveldhoogte van 4 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en in Figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving.

Figuur 1: Het plangebied (rood omlijnd) op een recente luchtfoto (bron: PDOK).

1.4. Werkwijze

Bij het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over bekende of verwachte archeologische en bouwhistorische waarden binnen het onderzoeksgebied. Er is gebruik gemaakt van informatie uit de onderstaande lijst.

Archeologie en bouwhistorie

- Verwachtingskaart van de gemeente Maassluis, actualisatie 2014 (Visser / Schrijvers / van Heeringen 2014)
- Archeologisch Informatie Systeem (Archis3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Bodemkaarten, geomorfologische kaarten en hoogtekarten

- Bodemkaart 37 West Rotterdam (Stichting voor Bodemkartering 1984)
- Geomorfologische kaart 37 (Alterra 2005)
- Stroomruggenkaart van het Nederlands rivierengebied (Cohen *et al.* 2012)
- Geologische kaart van Westland-Delfland (Vos e.a. 2017)
- Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN2; www.ahn.nl)

Historische kaarten

Aanvullende historische informatie is verkregen uit historisch kaartmateriaal waaronder:

- De kaart van Pieter Florisz. Van der Sallem uit 1661 (Nationaal Archief, via Weerheijm *et al.* 2015).
- Kruikius kaart van het Hoogheemraadschap van Delfland uit 1712 (via www.archieven.nl)
- Het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)
- Diverse topografische kaarten uit het einde van de 19^e en de 20^e eeuw (www.topotijdreis.nl)

Overige informatie

Voor informatie omtrent bodemsaneringen en ontgrondingenvergunningen is het Bodemloket (www.bodemloket.nl) geraadpleegd. Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

De ondiepe ondergrond van Maassluis en omgeving bestaat uit een circa 20 meter dik pakket zand, klei en veen dat in het jongste geologische tijdvak (Holoceen) is afgezet. De holocene sedimentatie in de omgeving van Maassluis is sterk beïnvloed door de stijgende zeespiegel en is grotendeels marien van aard.

De mariene afzettingen in de holocene kustvlakte zijn grofweg onder te verdelen in twee pakketten. De oudste mariene afzettingen uit het Holoceen stammen uit het Atlanticum toen in het gebied op grote schaal mariene kleien en zanden werden afgezet. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer (de voormalige Afzettingen van Calais) binnen de Formatie van Naaldwijk. Na het Atlanticum verminderde de mariene invloed en kon er veengroei plaatsvinden. Dit veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket (Formatie van Nieuwkoop). Aan het einde van het Subboreaal stond het gebied weer onder mariene invloed en werden opnieuw mariene sedimenten afzet. In tegenstelling tot de afzettingen van het Laagpakket van Wormer zijn in deze jonge mariene afzettingen duidelijk geulsystemen te herkennen. De geulen bestaan voornamelijk uit (fijn) zand en worden begrensd door een dun dek kleiige afzettingen. Deze jonge mariene afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren (in het verleden aangeduid als de Afzettingen van Duinkerke).

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

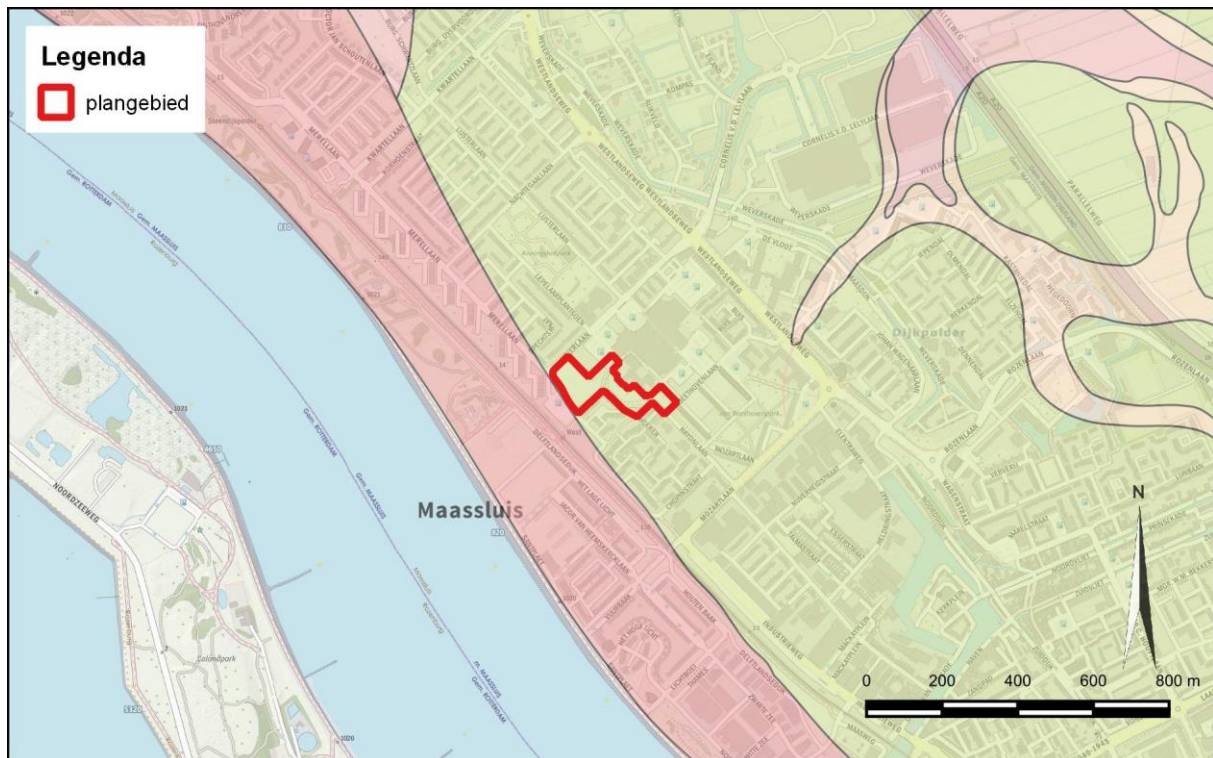
Volgens de geologische kaart van Westland-Delfland komt in het plangebied het Laagpakket van Walcheren voor aan het maaiveld (Vos e.a. 2017; kaartkleur: lichtgroen, op Figuur 2). Er is sprake van het Laagcomplex van Westland op Hollandveen op het Laagcomplex van Delfland / Laagpakket van Wormer. De top van de zandafzettingen van het Laagcomplex van Delfland liggen dieper dan -5 m NAP.

Op de bodemkaart staat het plangebied weergegeven als een bebouwd gebied. Ook op de geomorfologische kaart staat het gekarteerd als een bebouwd gebied. Op basis van omliggende eenheden zou het plangebied op een vlakte van getij-riviermondafzettingen (kaartcode: 2M73) of op een vlakte van getij-afzettingen (kaartcode: 2M72) kunnen liggen. De grondwaterstand is onbekend.

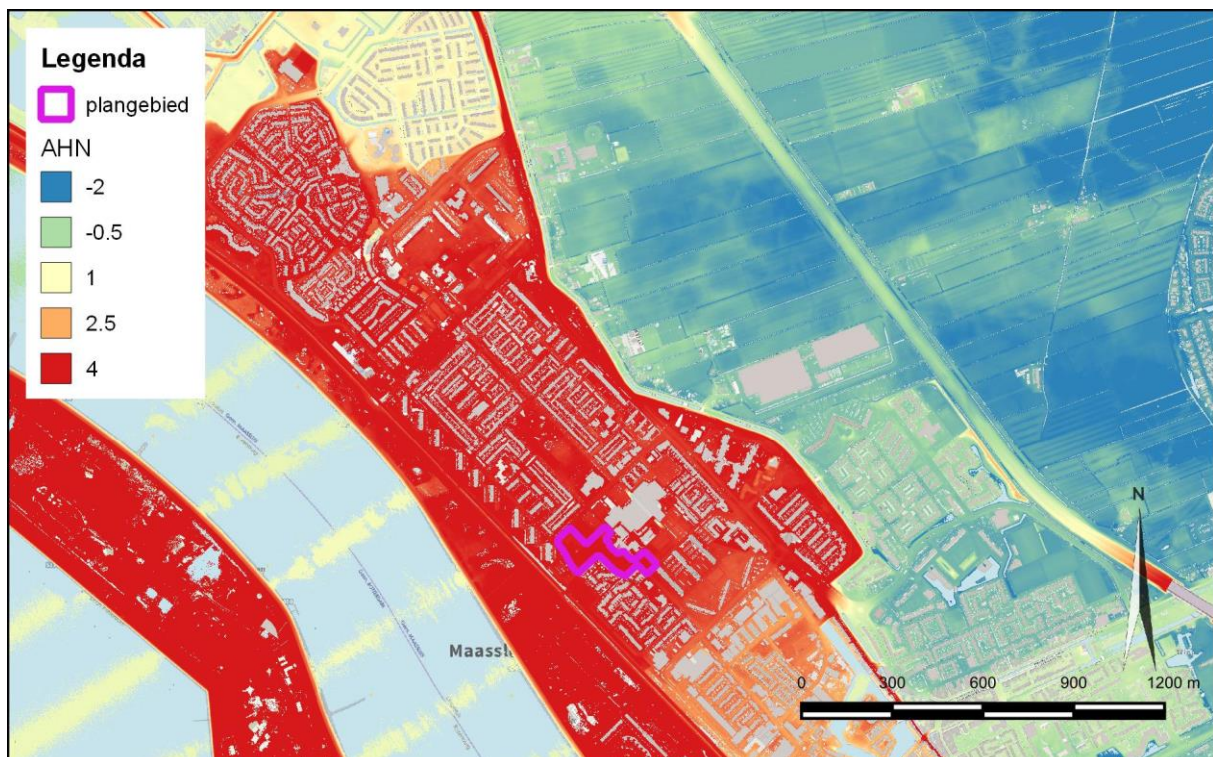
Circa 150 m ten noorden van het plangebied loopt de Pijnacker stroomrug die in de periode 8300-7100 voor Chr. actief is geweest (Cohen 2012).

De terreinen rond Maassluis zijn sinds de laatste decennia met minimaal 3 m opgehoogd. Dat is heel duidelijk te zien op het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland) (Figuur 3). Volgens de beleidskaart van de gemeente Maassluis ligt het plangebied op een gebied waar door ophoging bevindt het archeologische vlak zich (zeer) diep in de ondergrond. Op basis van geologische informatie kan de dieptemaat worden gewijzigd van 1,0 naar 3,0 m –mv (Visser / Schrijvers / van Heeringen 2014).

In DINOlوكet zijn geen boringen beschikbaar uit het plangebied zelf, maar wel uit de directe omgeving. In een boring (id. B37B0038) die gezet is ter hoogte van Logger 29, direct ten zuiden van het plangebied, komt het Laagpakket van Walcheren voor vanaf het maaiveld. Ten tijde van het zetten van de boring lag dit maaiveld echter op 0,7 m NAP, ruim 3 m lager dan tegenwoordig. Tussen -3,6 en -3,9 m NAP kwam een laagje Hollandveen voor. Daaronder bevond zich tot -17,9 m NAP het Laagpakket van Wormer. Andere boringen uit de directe omgeving laten een vergelijkbare maaiveldhoogte en opbouw zien.

Figuur 2: Het plangebied (rood omlijnd) op de geologische kaart (bron: Vos e.a. 2017).

Figuur 3: Het plangebied op het AHN (bron: AHN).

3. Archeologische en (bouw)historische informatie

3.1. Korte geschiedenis van het gebied

Langs de noordoever van de Maas zullen in ieder geval vanaf de 10^e eeuw mensen zich hebben gevestigd, aangezien in die periode de kolonisatie en ontginningen van het veenlandschap van Midden-Delfland startten. De oevers boden niet voldoende natuurlijke bescherming, zodat de zee via de brede Maasmonding met regelmaat tot in het achterland stroomde (Koot / Reneerkens 2005). Zware overstromingen in de regio in 1134 en 1163 vormden wellicht de aanleiding voor de aanleg van dijken om het gebied hier tegen te beschermen. Om ook het overtollige water uit de polders in de Maas te lozen werden in de dijken op verschillende plaatsen sluizen gebouwd (Visser et al. 2012). De dijk waarin de sluizen waren gelegen en waaraan Maassluis (*Maeslandersluys*) zijn naam ontleend, was al afgebeeld op een kaart uit 1712. Het is niet uit te sluiten dat het gebruik, en daarmee ook de bewoning, terug gaat tot aan de 10^e eeuw. De prille middeleeuwse bewoning kan verspreid liggen over het land. Door de dreiging van overstromingen komt de gewoonte in zwang huizen op terpen te bouwen. Terpen, dijken en waterwegen konden niet verhinderen dat het gedaalde oppervlak in de 12^e eeuw overstroomde, waarbij twee kleidekken zijn afgezet (onderdeel van het Laagpakket van Walcheren). Naarmate het oppervlak daalde door oxidatie van het veen, verplaatst de bewoning zich meer en meer langs dijken, kaden en wegen en in dorpen, gehuchten op hoger gelegen zones, hetgeen er toe leidt dat vanaf de 14^e eeuw de verspreide plattelandsbewoning is verdwenen (Koot / Reneerkens 2005). Maassluis is rond 1340 ontstaan. De nederzetting viel onder het bestuur van Maasland. In 1614 werd Maassluis een zelfstandige gemeente en in 1814 kreeg het stadsrechten (Visser et al. 2012).

3.2. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. Op basis van historische kaarten kunnen in het plangebied ondergrondse bouwhistorische waarden aanwezig zijn.

Volgens de Archeologische Beleidskaart van Maassluis (actualisatie 2014) ligt het plangebied in een zone met onbekende tot lage archeologische verwachting (kaart kleur: groen met roze strepen). Op basis van de Dubbel bestemmingsplan heeft het plangebied "Waarde –Archeologie 8". Deze beleids categorie omvat strikt genomen een gebied met een onbekende tot lage geo-archeologische verwachting als gevolg van de ophoging van de terreinen. Doordat bevindt het archeologische vlak zeer diep in de ondergrond (tussen 1 en 3 m –mv). Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen in de afgelopen decennia kan deze verwachting in de grootste delen van deze zone waarschijnlijk naar 'laag' worden bijgesteld.

In de direct omgeving van het plangebied zijn weinig archeologische vooronderzoeken uitgevoerd (Bijlage 2). Dit komt doordat bodemingrepen ondieper dan 3,0 m –mv zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek, waardoor bij de meeste werkzaamheden geen archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Op circa 500 m ten noordwesten van het plangebied is een vondstmelding in Archis aangemeld (Archis nr. 3228688100). Het betreft een keramiek olielamp uit de Nieuwe Tijd die bij niet-archeologische werkzaamheden is aangetroffen. Er zijn verder geen details bekend.

Veel van de projecten die in de omgeving van het plangebied uitgevoerd zijn, betreffen grote projecten in het kader van civieltechnische werkzaamheden.

Op circa 500 m ten noorden van het plangebied is in 2017 een bureauonderzoek uitgevoerd (Archis nr. 4557128100, De Boer 2017). Op basis van dat onderzoek kunnen in de locatie Westlandseweg vier archeologische niveaus voorkomen. Het diepste niveau betreft het Hollandveen dat wordt verwacht op ongeveer -2,0 tot -3,8 m NAP. De resten uit dit niveau kunnen dateren uit de IJzertijd en zullen naar

verwachting bestaan uit nederzettingen en/of in mindere mate andere sporen van landgebruik. De IJzertijd bewoning heeft voornamelijk op hogere delen in het landschap plaatsgevonden. Het Hollandveen wordt bedekt of is geërodeerd door dekafzettingen van het Laagpakket van Walcheren. Deze zijn afgezet in drie fasen. Het onderste niveau wordt verwacht op ongeveer -2 tot -3,5 m NAP en het middelste niveau op -1,5 tot -3,1 m NAP. De resten uit deze niveaus kunnen dateren uit de IJzertijd en Romeinse tijd en zullen naar verwachting bestaan uit individuele huisplaatsen, en in mindere mate uit een nederzettingsterrein met gelijktijdige bewoning, grafveldjes of heiligdommen. Het hoogste archeologische niveau wordt verwacht op ongeveer -1,2 tot -1,5 m NAP. De resten uit dit niveau kunnen dateren uit de Middeleeuwen en zullen naar verwachting bestaan uit sporen van diverse uiteenlopende woonplaatsen (bijvoorbeeld verschillende nederzettingstypen, boerderijen en huisterpen).

Op circa 600 m ten noordwesten van het plangebied is in 2014 een groot booronderzoek uitgevoerd (Archis nr. 2374745100, Van der Zee / Bouter 2014). In het zuidelijke deel van de locatie kwam een relatief dik veenpakket voor (Hollandveen) vanaf een diepte van circa 260 tot 130 cm –mv, en nog een dunne veenlaag op circa 100 tot 80 cm –mv. Onder het veen ligt zwak zandige klei, een dekafzetting die vermoedelijk behoort tot de Duinkerke 0 afzetting. De zwak zandige kleilaag tussen de twee veenlagen in, betreft vermoedelijk een Duinkerke I afzetting. De bovenste dunne veenlaag bleek in een paar boringen in de top licht tot matig veraard te zijn (circa 5 tot 10 cm). Op of in het veen zijn geen archeologische indicatoren gevonden. Boven het veen komt in het algemeen eerst een humeuze zwak zandige kleilaag voor, en daarboven een weinig humeuze, meer siltige kleilaag, die overgaat in de circa 30 cm dikke bouwvoor.

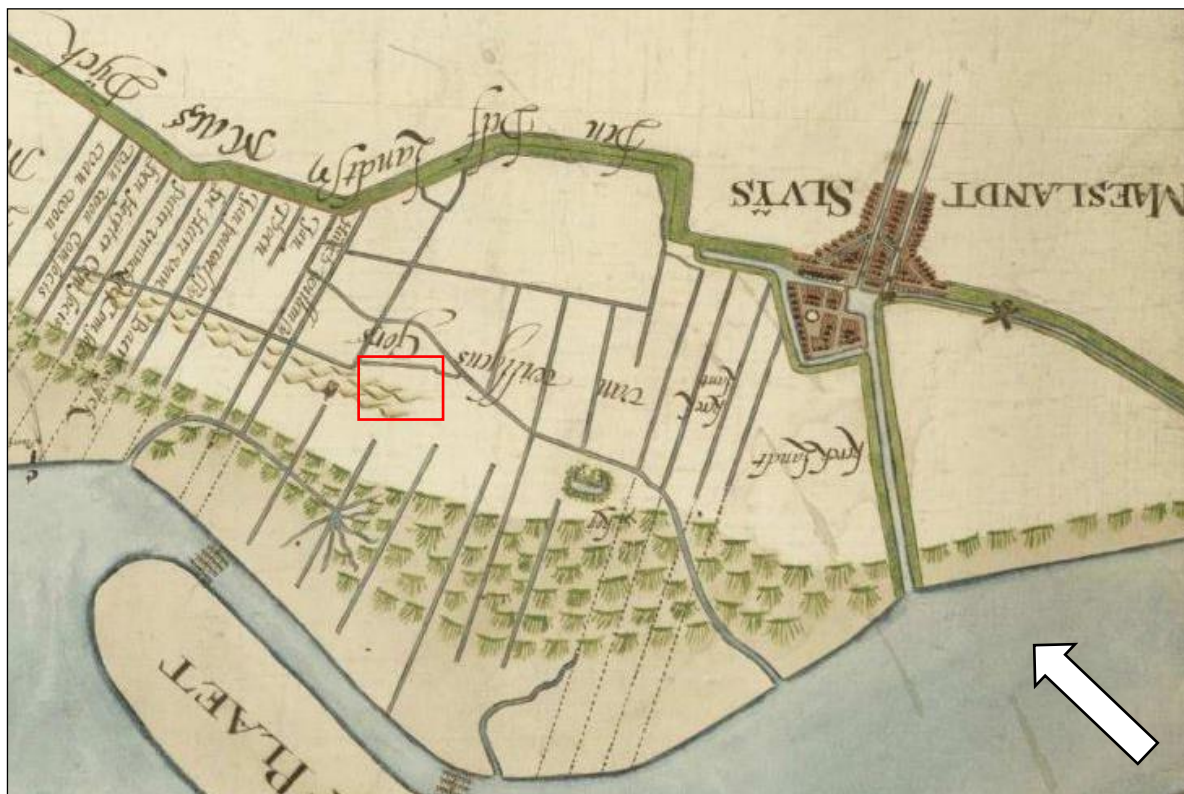
Op circa 500 m ten zuidwesten van het plangebied is in 2015 een groot project ten name van riool en wegvernieuwingswerkzaamheden uitgevoerd (Archis nr. 2459803100, Weerheijm *et al.* 2015). Op basis van dat onderzoek is de Kapelpolder in 1916 opgehoogd met specie. Alleen het gebied rondom de Groote Kerk en de Govert van Wijkade (800 m ten zuidwesten van het plangebied) liggen in een zone waar archeologische resten vanaf de Nieuw Tijd werd verwacht.

3.3. Historische situatie en mogelijke verstoringen

Op basis van historische en topografische kaarten is vastgelegd dat een deel van het plangebied vermoedelijk vanaf het begin van de 18^e eeuw bebouwd is. Het oudste geraadpleegde kaartmateriaal van het plangebied is de Pieter Florisz. Van der Sallem kaart uit 1612 (Figuur 4). Daarop is te zien dat het plangebied nog onbebouwd is en waarschijnlijk ook nog niet in gebruik als akkerland.

Op de Kruikius kaart uit 1712 (Figuur 5, links) blijkt dat het plangebied deel uit maakt van de Franse tuin van landgoed Noordnieuweland. Het plangebied lijkt onbebouwd. Het minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw geeft grotendeels dezelfde situatie weer (Figuur 4, rechts). De tuin werd begrensd door sloten en een vijver. Aan de westzijde bevond zich bebouwing.

Rond 1775 bestond Noord Nieuwland uit “een zeer fraye huysinge, benevens verschijdene seer wel aangelegde en welige bosschen, lanen, en wandelingen, groote oranjerie (serre met citroen- en oranjeboomen), parterry (strak aangelegde borders in Franse stijl), sproeituynen, boomgaard met allerhande exquise vrugtboomen, trekkasten (broeikast om groenten en fruit in te vervroegen), visrijke vijvers, vinkenlaan en schuytenhuys. Alles in sijn breede slooten of gragten geleege, tesaamen groot 9 mergen 320 roeden.” In de loop van de 19^e eeuw is de buitenplaats afgebroken (van Antwerpen *et al.* 1998). Het huis is blijven staan tot in de 20^e eeuw.

Figuur 4: Het plangebied (globale ligging, rood omlijnd) op de kaart van Pieter Florisz. Van der Sallem uit 1661 (bron: Nationaal Archief).

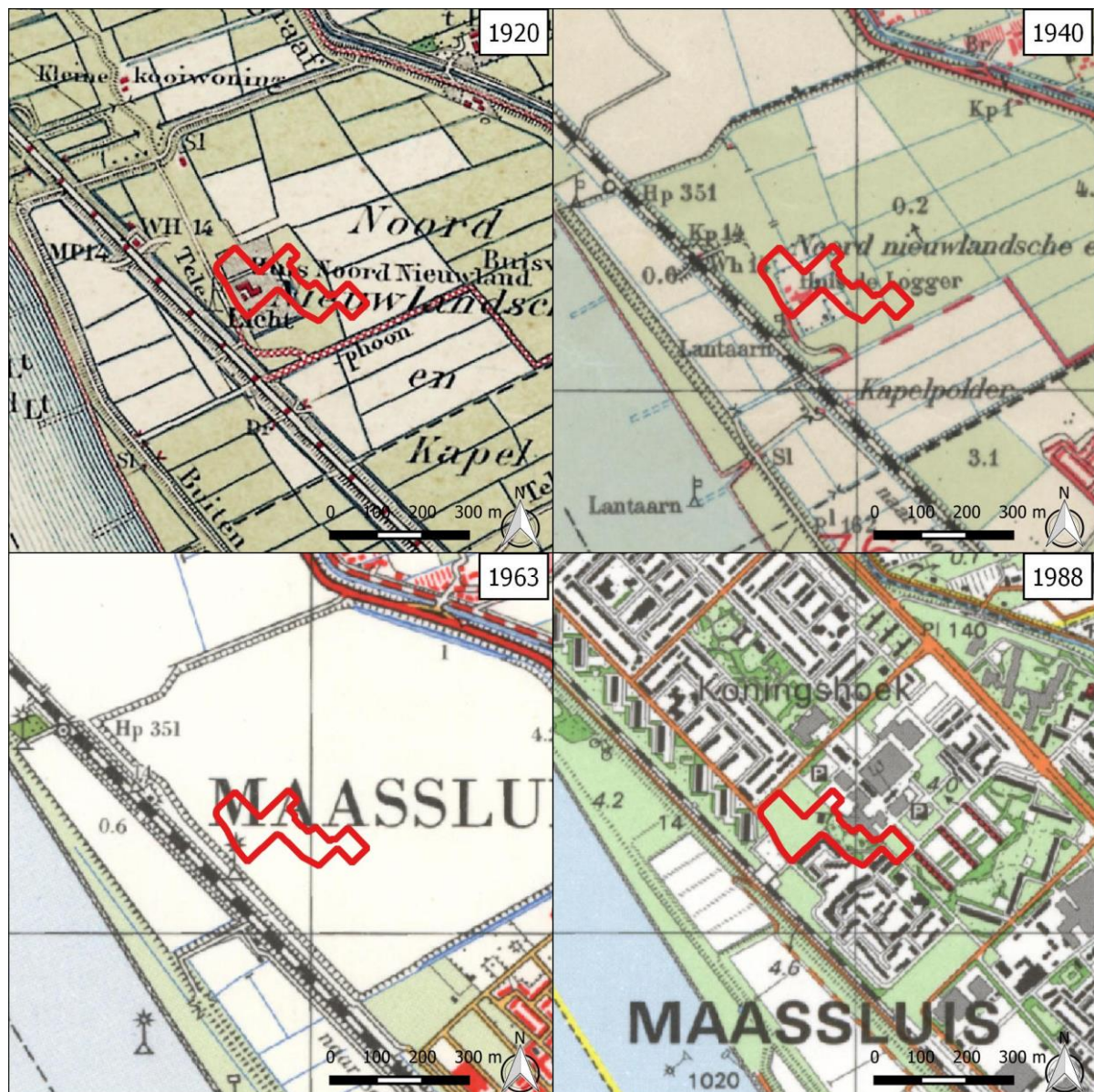

Figuur 5: Het plangebied (globale ligging, rood omlijnd) op De Kruikius kaart uit 1712 (links) en op het Minnutplan uit 1811-32 (rechts) (bronnen: Hoogheemraadschap van Delfland en Archis, respectievelijk)

Op topografische kaarten uit de 20^e eeuw (Figuur 6) is te zien dat het terrein tot in de jaren zestig in gebruik was als huis met erf en akkerland. Pas op een kaart uit 1963 is het hele gebied voorbereid om te bebouwen. In deze periode zal het gebied ook zijn opgehoogd. De huidige indeling is op een kaart uit 1988 weergegeven.

In het plangebied zijn verstoringen te verwachten die samenhangen met de bouw en de afbraak van de buitenplaats Noord Nieuwland. Ook kan het maaiveld verstoord zijn geraakt bij het opbrengen van het 3 m dikke ophoogpakket in de 20^e eeuw. Alle latere verstoringen zullen zich naar verwachting beperken tot dit ophoogpakket.

Het aanbrengen van een 3 m dik ophoogpakket kan er voor gezorgd hebben dat de oorspronkelijke bodemopbouw onder invloed van het gewicht van het ophoogpakket is samengedrukt. Dit kan gezorgd hebben voor verstoring van eventueel aanwezige archeologische waarden.

Figuur 6: Het plangebied (rood omlijnd) op topografische kaarten uit de 20^e eeuw (bron: topotijdreis).

3.4. Huidig landgebruik

Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als grasveld aan de voorkant van de gemeentehuis.

Figuur 7: Het westelijke deel van het plangebied op een recente foto (bron: Google Earth).

4. Conclusie en verwachtingsmodel

In opdracht van de gemeente Maassluis is in januari 2019 een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Koningshoek in Maassluis, gemeente Maassluis. De aanleiding voor dit onderzoek is de herinrichting van de openbaar groenterreinen die aan de voorkant van het gemeentehuis liggen. De geplande werkzaamheden bestaan daar uit het ophogen van het terrein. Conform het bestemmingsplan is hiervoor een archeologisch onderzoek noodzakelijk. De doelstelling van dit bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied drie archeologische niveaus voor kunnen komen. Het diepste niveau betreft het Laagpakket van Wormer, waarvan de top zich bevindt op ongeveer -3,9 m NAP. In dit niveau kunnen resten uit de IJzertijd worden verwacht. In het Hollandveen, tussen -3,60 en -3,90 m NAP, kunnen resten uit de IJzertijd en Romeinse tijd worden aangetroffen. Het hoogste archeologische niveau betreft het Laagpakket van Walcheren, waarvan de top ligt op ongeveer 0,70 m NAP. Hier kunnen middeleeuwse en Nieuwetijdse resten worden gevonden, met name van de tuin die op de historische kaarten weergegeven is en eventuele resten van gebouwen, vijvers, etc.

De gebieden ten zuidwesten van de Maasdijk, waaronder het plangebied, zijn in de 20e eeuw opgehoogd. Oorspronkelijk bevond het maaiveld zich op ongeveer 0,7 m NAP, maar de huidige maaiveldhoogte van het plangebied is 4 m NAP. De genoemde niveaus bevinden zich dus vanaf 3 m onder het maaiveld en dieper.

Er wordt niet verwacht dat het aanbrengen van nog meer ophoogmateriaal er voor zal zorgen dat archeologische resten in de ondergrond meer verstoord worden dan dat ze mogelijk al zijn door het bestaande pakket ophoogmateriaal. Daarom adviseert IDDS Archeologie om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden.

5. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het plangebied in de 20^e eeuw met ten minste 3 m is opgehoogd. Deze ophoging kan gezorgd hebben voor het samendrukken (en daardoor verstoren) van eventuele archeologische resten in de ondergrond. Het is niet de verwachting dat het aanbrengen van meer ophogingszand ervoor zal zorgen dat deze resten nog meer verstoord raken. IDDS Archeologie adviseert daarom het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, vrij te geven alle ophogingen, ongeacht de diepte. Mochten in de toekomst ontgravingen gepland zijn die reiken tot onder het ophoogpakket (dieper dan 0,7 m NAP; in de huidige situatie betekent dit ontgravingen die dieper reiken dan 3,0 m –mv) dan is archeologisch vervolgonderzoek wel noodzakelijk.

Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Maassluis. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een bureaustudie kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen, deze conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet zo spoedig mogelijk bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met de InfoDesk (info@cultureelerfgoed.nl).

Literatuur en kaarten

- Antwerpen, H. van, *et al.*, 1997: *Historische schetsen van en over Maassluis*, nr. 34, p. 31-45.
- Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.
- Boer, R. de, 2017: *Maasdijk/Westlandseweg, Maassluis, gemeente Maassluis. Parallelweg, Maasland, gemeente Midden Delfland*. IDDS Archeologie rapport 2018. Noordwijk.
- Centraal College van Deskundigen, 2016: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0*, Gouda.
- Cohen, K.M./ E. Stouthamer/ H.J. Pierik/ A.H. Geurts, 2012: *Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography*, Utrecht.
- Koot, C.W./ M.J.J. Reneerkens, 2005: *Inventariserend bureauonderzoek en plan van aanpak voor een archeologische veldprospectie in de Dijkpolder, Gemeente Maassluis*. Amersfoort, Vestigia rapport V176.
- Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.
- Visser, C.A./R. Schrijvers/R.M. van Heeringen, 2015: *Actualisatie archeologische beleidskaart van de gemeente Maassluis (2014)*. Vestigia-rapport V1228. Amersfoort
- Vos, P. / M. IJsselstijn / S. Jongma / S. de Vries, 2017: *Het ontstaan van Westland-Delfland, gebaseerd op paleolandschappelijk onderzoek en getijsysteemkennis. Toelichting op de regionale paleolandschappelijke kartering, uitgevoerd in het kader van het uitbrengen van de Atlas van het Westland*, Delft (DAR 130).
- Weerheijm W.J. *et al.*, 2015: *Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van riool-en wegvernieuwingswerkzaamheden Kapelpolder gemeente Maassluis. Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek*. Vestigia rapport nummer V1218. Amersfoort.
- Zee, R.M. van der / H.E. Bouter, 2014: *Dijkpolder, Maassluis (gemeente Maassluis). Een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend en karterend booronderzoek*. ADC rapport 3292. Amersfoort.

Websites

beeldbank.cultureelerfgoed.nl

ikme.nl

landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart

www.ahn.nl

www.archieven.nl

www.bodemloket.nl

www.topotijdreis.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

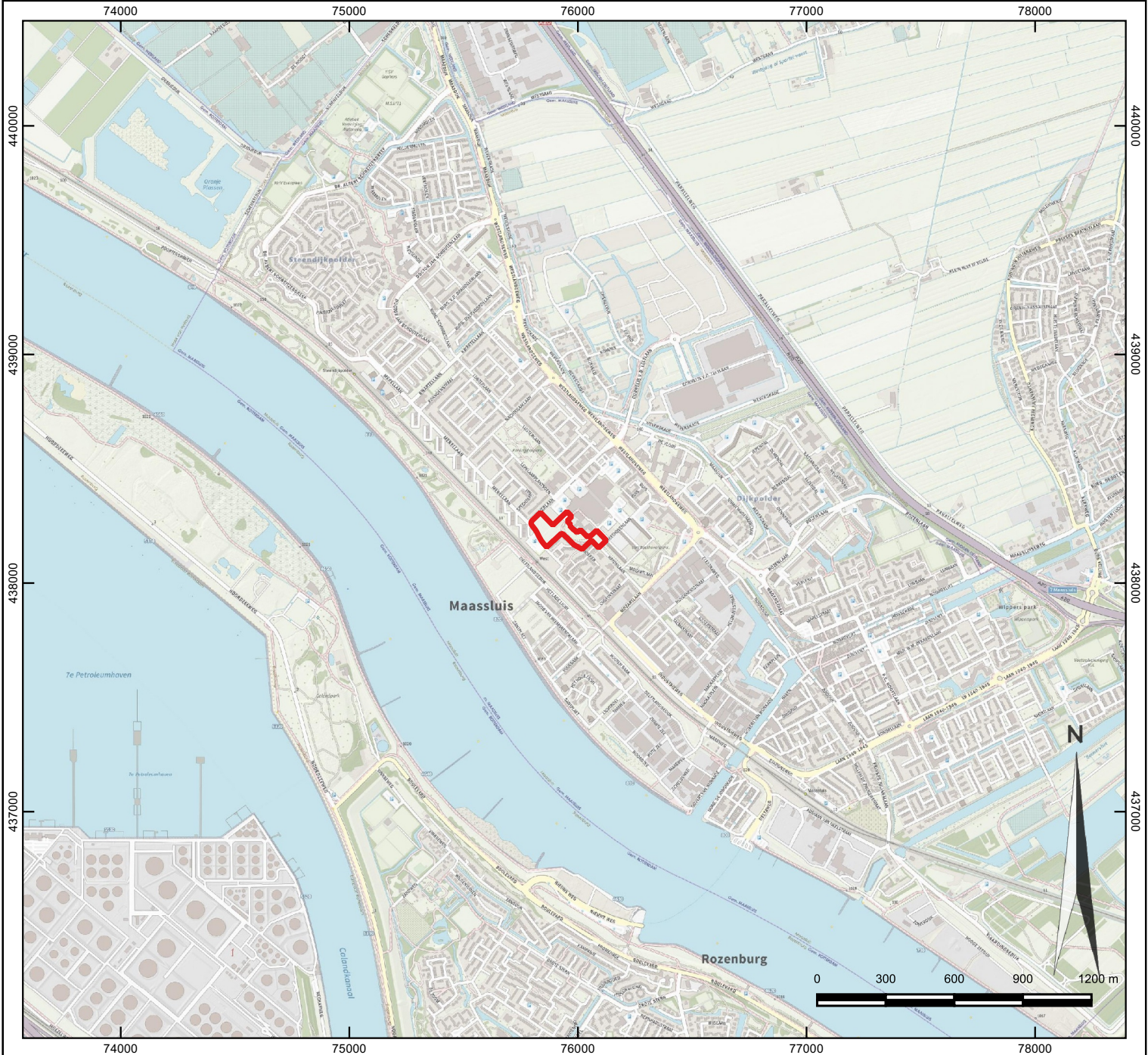
¹⁴ C-datering	(ook wel C14-datering) Bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof ¹⁴ C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ¹⁴ C-ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de aan de meting verbonden mogelijke afwijking (standaarddeviatie)
Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden
Boreaal	Tijdvak, onderafdeling van het Holocene, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering ca. 6800-5500 voor Chr.)
buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijkse gebied liggen de uiterwaarden
castellum	Romeins legerkamp
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen
crematie	Begraving met gecremeerd menselijk bot
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal
dagzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.)
debiet	Het aantal m ³ water dat op een bepaald punt in een rivier per seconde passeert

dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Formatie van Bostel)
Dryas	Laatste gedeelte van de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 20.000-10.000 jaar geleden
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek
Eemien	Interglaciaal tussen de voorlaatste en laatste ijstijd (Saalien en Weichselien), ca. 130.000-120.000 jaar geleden
eerdgrond	Grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet
estuairien	Afgezet in een estuarium
estuarium	Inham aan de kust waarin met name het getijde grote invloed uitoefent op het landschap, bijvoorbeeld de Westerschelde
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet
fluvioperiglaciaal	Door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)
grondmorene	Het door het landijs aangevoerde en na afsmelten achtergebleven mengsel van leem, zand en stenen. De afzetting wordt vaak aangeduid als keileem
haakwal	zie spits
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan tussen 3500 en 1500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste ijstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.)
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
ijzeroer	IJzeroxydehydrat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerassige gebieden op geringe diepte voorkomt
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een ijstijd (glaciaal)
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken
kreek	Waterweg waarbij het water vanuit zee of rivier onder invloed van het getijde in- en uitstroomt
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven – en grotendeels opgebouwd – door een meander
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
kwelder	zie schor
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
Limes	de noordgrens van het Romeinse rijk
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten
löss	Door de wind gevormde afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 µm
lutum	Kleideeltjes kleiner dan 2 µm
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht

meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren
motte	Type laatmiddeleeuws kasteel (vaak een ronde burcht met toren) geplaatst op een meestal kleine, kunstmatige verhoging
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt
OSL-datering	Dateringsmethode waarmee op grond van energieverval kan worden bepaald wanneer een fragment kwarts (zand) voor het laatst heeft blootgestaan aan direct zonlicht
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen)
palynologie	Zie pollenanalyse
plaggendek	Verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende ijstijden). Na de laatste ijstijd begon het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.)
Pleniglaciaal	Koudste periode van de laatste ijstijd (het Weichselien) ca. 20.000-13.000 jaar geleden
podzol	Goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd
potstal	Uitgediepte veestal
prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
rivierduin	Door verstuing uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom)
Saalien	Voorlaatste ijstijd, waarin het landijs tot in Nederland doordrong en de stuwwallen werden gevormd, ca. 200.000-130.000 jaar geleden
schor	Zandgrond in een getijdenwater; staat alleen onder water bij zeer hoog tij, begroeid
silt	Zeer fijn sediment met grootte 2-63 µm
slak	Steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
slik	Zandgrond in een getijdenwater; staat onder water bij vloed en valt droog bij eb, kwelder onbegroeid; wad
solifluctie	Het hellingafwaarts bewegen van met water verzadigd verweringsmateriaal, o.a. bij een permanent bevroren ondergrond
spieker	Op palen geplaatst opslaghuisje
spits	Een langgerekte zandrug die in de richting van de algemene zeestromingen uitgroeit in de monding van een estuarium
strandvlakte	Groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	Langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer
strang	Met water gevulde, van de hoofdstroom afgesneden-'dode'- meander
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en)

stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijft door inklinking van de komgebieden als een rug in het landschap liggen
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten
terras (rivier-) vaaggronden	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag
verbruining vicus	Proces van bodemvorming waarbij de bodem egaal (roest)bruin van kleur wordt Een burgerlijke nederzetting uit de Romeinse tijd met een stedelijk karakter maar zonder stadsrechten
vindplaats Weichselien	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden
zavel zeldzaamheid	Grondsoort die tussen 8 en 25% lutum (kleideeltjes kleiner dan 2 µm) bevat Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1: Topografische kaart

Legenda

 plangebied

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Uiverlaan/Koningshoek, Maassluis

OM nr.: 4663116100

Versie: 1

Projectnr.: 57501218

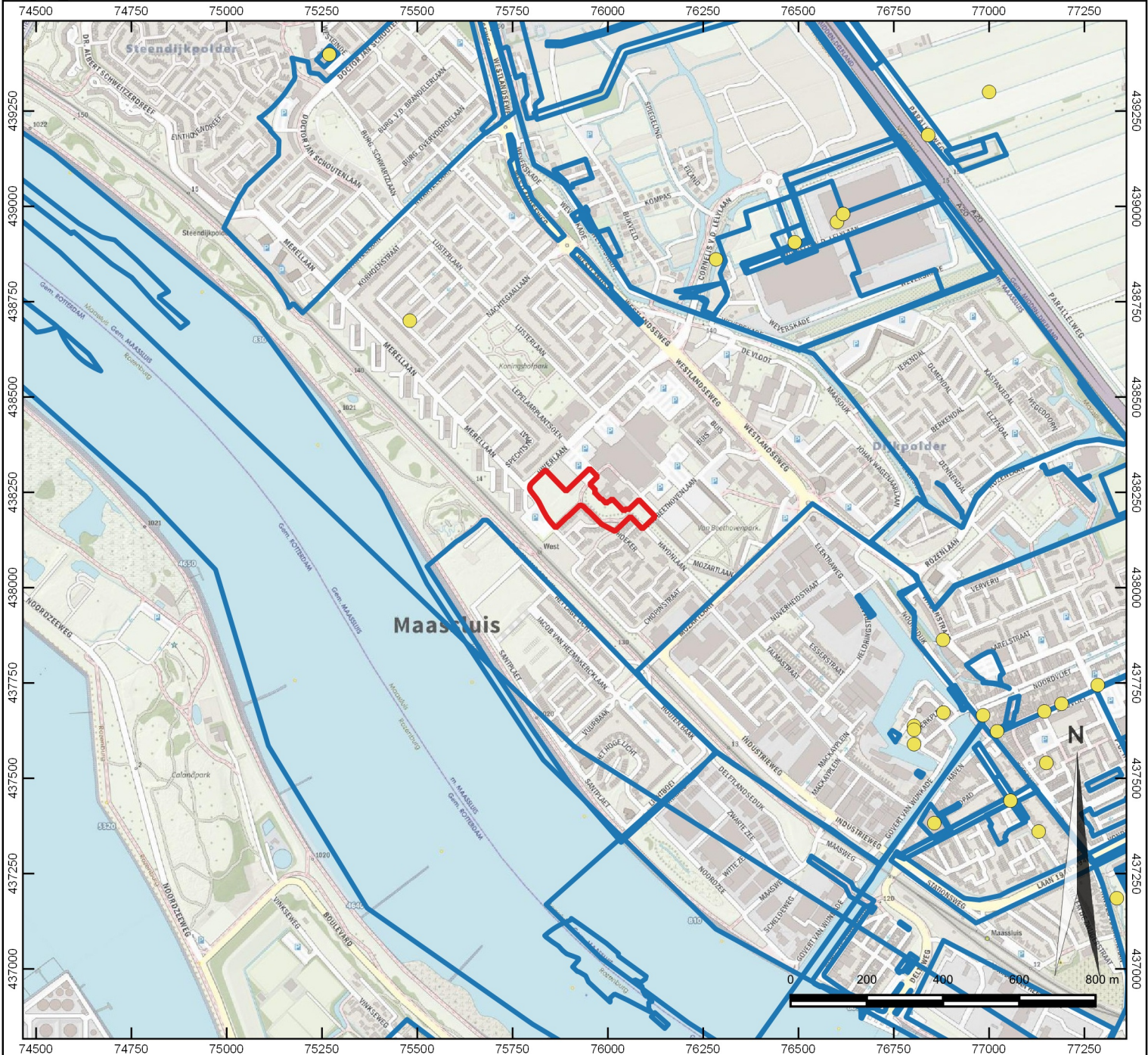
Formaat: A4

Schaal: 1:25000

Datum: 23-1-2019

Tekenaar: DLE

Bijlage 2: ARCHIS informatie kaart

Legenda

- plangebied
 onderzoeksmeldingen

ARCHIS 3

- vondstmeldingen

IDDS
 's- Gravendijckseweg 37
 2201 CZ Noordwijk
 IDDS.NL

Postbus 126
 2200 AC Noordwijk
 info@idds.nl
 T 071 - 402 85 86

Project: Uiverlaan/Koningshoek, Maassluis

OM nr.: 4663116100

Versie: 1

Projectnr.: 57501218

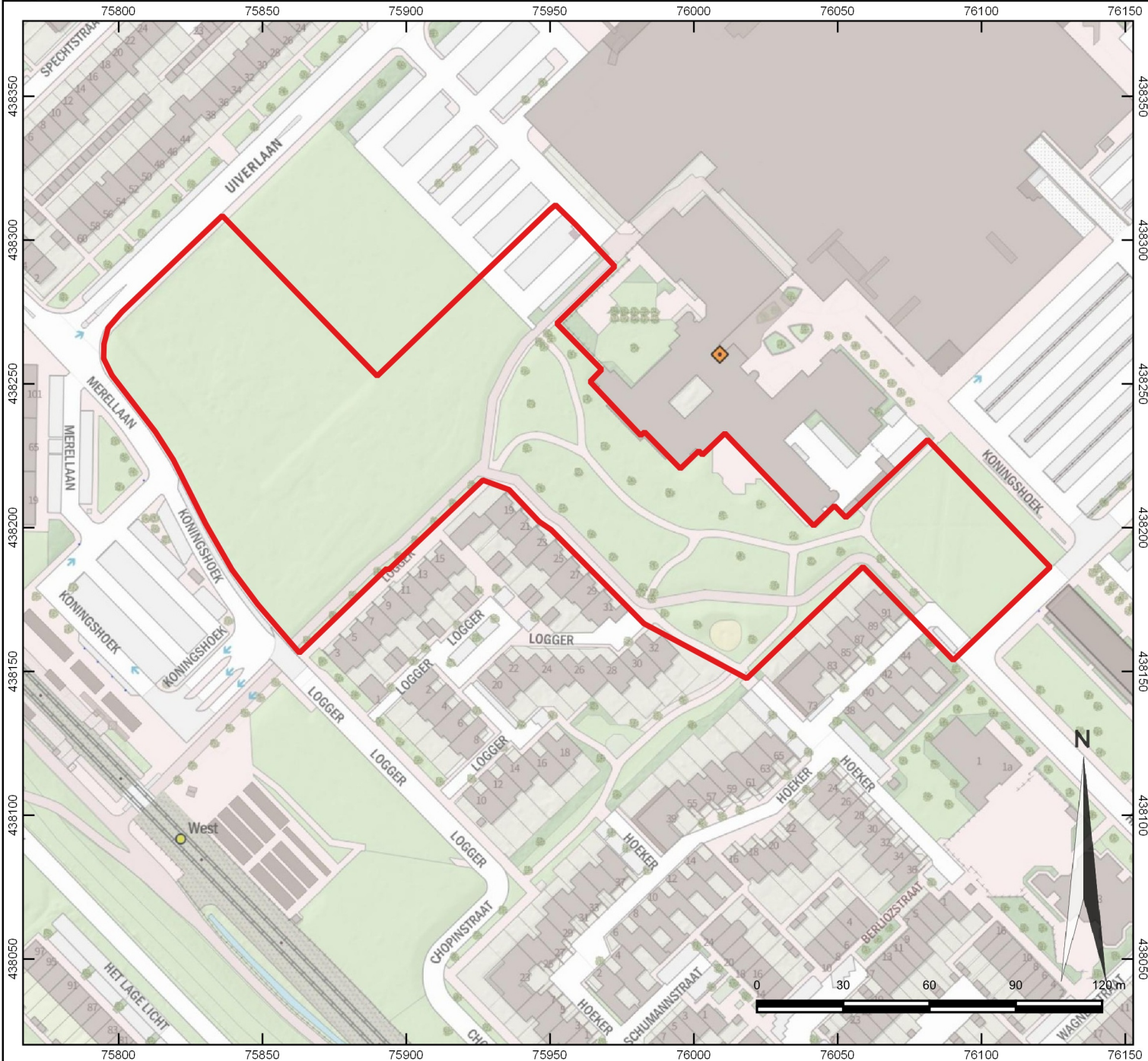
Formaat: A4

Schaal: 1:15000

Datum: 24-1-2019

Tekenaar: DLE

Bijlage 3: Locatiekaart

Legenda

plangebied

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Uiverlaan/Koningshoek, Maassluis

OM nr.: 4663116100

Versie: 1

Projectnr.: 57501218

Formaat: A4

Schaal: 1:2000

Datum: 23-1-2019

Tekenaar: DLE

Bijlage 4: Periodentabel

